

O oră cu MATEI VIȘNIEC

Biblioteca Județeană „George Barițiu”, Revista „Astra. Literatură, arte și idei”, în colaborare cu Facultatea de Litere a Universității din Brașov au organizat, în data de 9 martie a.c., o manifestare culturală în cadrul „Serilor Barițiu”: întâlnirea cu poetul, dramaturgul, romancierul și jurnalistul francez de origine română, Matei Vișniec. În cadrul evenimentului intitulat „O oră cu Matei Vișniec”, au fost lansate cele mai recente trei cărți ale autorului româno-francez: romanul *Dezordinea preventivă*, cartea de poezii *La masă cu Marx* și volumul de proză poetico-erotică *Scrisori de dragoste către o prințesă chineză*. Personalitatea și volumele lui Matei Vișniec au fost analizate și prezentate de scriitoarea Dina Hrenciuc, poetul Andrei Bodiuc, poetul și dramaturgul Mihai Ignat și de eseistul Adrian Lăcătuș.

Poetul și profesorul universitar Andrei Bodiuc a comentat volumul de poeme al lui Vișniec, *La masă cu Marx* (Editura „Cartea Românească”, 2011), volum care conține „atât poeme etice, care repun în discuție moștenirea catastrofală a comunismului, dar și poeme care alunecă spre zona anecdoticului și care explorează chiar și posibilitățile limbajului”. Profesorul universitar și eseistul Adrian Lăcătuș a vorbit despre romanul *Dezordinea preventivă* (Editura „Cartea Românească”, 2011), apreciind „deschiderea lui Matei Vișniec către public, consecvența sa de a urmări, prin abordarea genurilor literare diferite, o anumită miză: aceea de a construi o literatură echilibrată – care să înglobeze inovația, fără însă să rateze comunicarea cu publicul”. În acest sens, romanul *Dezordinea preventivă* este „cât se poate de contemporan, protagonistul său este un jurnalist înfipt în sfera maximei actualități care e martor și actor în același timp la fenomenele asociate globalizării și culturii mediatice contemporane. În același timp, romanul nu-și refuză însă glisările spre fantastic, reflecțiile pe marginea ficționalizării realității și pe marginea teoriilor conspirației, integrându-le într-un joc subtil”.

După cvadrupla prezentare, Matei Vișniec și-a început discursul într-o cheie anecdotică, rezumând publicului de la

Biblioteca Județeană – Casa Baiulescu, format, în mare parte, din studenți la „Literale” brașovene, profesori și bibliotecari, viața tumultuoasă pe care a dus-o, într-o continuă pendulare: între Franța și România, între teatru și roman, între jurnalism și ficțiune. Matei Vișniec a povestit cu farmec despre debutul său, despre faimosul Cenaclu de Luni, condus de criticul și istoricul literar Nicolae Manolescu, dar și despre profesiunea scrisului. Matei Vișniec a spus următoarele: „Îmi dau seama că am scris prea mult. De 45 de ani tot scriu; prin 1977 am început să scriu teatru. Dar am zis că sunt prea dependent de regizor, așa că m-am supărat și m-am întors la roman. Sunt într-o continuă căutare. Am scris apoi în limba franceză. Însă poezia este mult prea viscerală pentru limba franceză. Am zis să scriu în limba română. Apoi am scris și poezie în limba franceză. Este o totală învâlmășeală, dar în toată această situație există o axă – scriu în fiecare zi. Lucrez în fiecare zi cu mizeria lumii. Făcând același lucru ani în șir, ca jurnalist, ajungi să crezi că lumea nu are șansă. Dar așa mă răzbun. Scriu. Scriitorul se răzbună pe jurnalist, iar scriitorul rămâne un optimist. Trebuie să scrii ca și cum ar exista o busolă morală. Iar în această ecuație se tot adună cărți”. În final, Matei Vișniec, dialogând cu audiența, a povestit despre în-

ceputul carierei sale de scriitor și mai ales de dramaturg, despre lumea teatrelor mici, dar efervescente și vioaie, din Franța, și despre experiențele japoneze ale dramaturgului româno-francez, piesele sale fiind jucate la Teatrul „Kaze” din Tokyo.

S-a născut pe 29 ianuarie 1956 în Bucovina, la Rădăuți, oraș fabulos, kafkiano-márquezian, tăiat în două (cu tot cu cimitir) de o cale ferată care reprezintă pentru autor „axa de simetrie a universului”. Orașul este descris pe larg în romanul publicat de Matei Vișniec la Editura Cartea Românească, intitulat *Cafeneaua Pas-Parol*.

A debutat cu poezie în clasa a patra, când a versificat o fabulă a francezului La Fontaine. Ulterior a descoperit în literatură un spațiu de libertate și s-a hrănit spiritualo-cultural cu pagini din Kafka, Dostoievski, Camus, Poe, Hemingway, Oscar Wilde și mulți alți scriitori. I-a apreciat foarte mult pe surrealiști, pe dadaiști și i-au plăcut enorm povestirile fantastice, teatrul absurdului și al grotescului, poezia onirică, realismul magic al scriitorilor latino-americani, și chiar teatrul realist anglo-saxon, urând în schimb realismul socialist!

Studiază la București filosofia și devine foarte activ în cadrul „Generației 80”, fiind membru fondator al „Cenaclului de Luni”, condus de criticul Nicolae Manolescu. Vișniec a crezut în „rezistența culturală și în capacitatea literaturii de a demola totalitarismul”. El crede că „teatrul și poezia pot denunța manipularea omului prin marile idei, precum și spălarea creierelor prin discursurile ideologice”. Înainte de 1987, se afirmă în România prin poezia sa „epurată, lucidă, scrisă cu acid”. Începând din 1977 scrie piese de teatru care circulă masiv în mediul literar, dar care sunt interzise pe scenele profesioniste. Proza sa

rămâne însă una de sertar, precum romanul *Cafeneaua Pas-Parol*, scris în 1982-1983 și publicat abia după căderea dictatorului de tristă amintire N. Ceaușescu.

În septembrie 1987 părăsește România cu o viză de turist, ajunge în Franța unde cere azil politic. Începe să scrie în limba franceză, lucrează la „B.B.C”, între 1988 și 1999, apoi pentru „Radio France Internationale” („RFI”). Devine cetățean francez în 1993, dar își păstrează și cetățenia română. Din 1987, de când trăiește în Franța, piesele sale au traversat frontierele și numele său s-a aflat pe afișe în aproximativ 30 de țări. El este însă și autorul unei proze pe care unii critici literari o consideră atipică. Un prim roman, *Cafeneaua Pas-Parol*, scris în 1983, n-a văzut lumina tiparului decât după căderea comunismului. Apoi, *Sindromul de panică în orașul luminilor* a fost unul dintre cele mai apreciate romane ale anului 2009 și a primit Premiul Revistei „Observator Cultural”. Matei Vișniec a mai publicat, în 2010, romanul *Domnul Keliberat*, scris în 1988, în primul an al exilului său parizian, roman care a așteptat mai bine de 20 de ani înainte de a fi încredințat tiparului.

Piesele lui Matei Vișniec sunt traduse în aproape 30 de limbi. Unele au fost montate în teatre importante din Europa: Teatrul „Rond Point des Champs Elysées” la Paris, Teatrul „Stary” din Cracovia, Teatrul „Piccolo” din Milano, Teatrul Regal din Stockholm, Teatrul „Young Vic” din Londra, Teatrul Național din Istanbul, Teatrul „Maxim Gorki” din Berlin, Teatrul „Stabile” din Catania (Sicilia)... După căderea comunismului, în 1989, Matei Vișniec devine unul dintre autorii cei mai jucați în România, cu spectacole realizate pe toate scenele naționale (București, Iași, Cluj, Craiova, Timișoara, Brașov), precum și în alte orașe.